

Lagutskottets betänkande

1983/84:33

om ändring i utsökningsbalken (prop. 1983/84:149)

Ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 1983/84:149 vari regeringen (justitiedepartementet) föreslår riksdagen att anta ett förslag till lag om ändring i utsökningsbalken.

Vidare behandlar utskottet de under allmänna motionstiden väckta motionerna 1983/84:2090 (fp) och 1983/84:2449 yrkandena 1 och 2 (m). Yrkande 3 i motion 2449 har behandlats i utskottets betänkande LU 1983/84:18.

Sammanfattning

I syfte att förbättra försäkringskassornas möjlighet att återkräva förskottade underhållsbidrag föreslås i propositionen att tiden för införsel för underhållsbidrag förlängs från två till tre år. Utskottet tillstyrker förslaget.

I motionerna (fp och m) begärs *dels* en förlängning av preskriptionstiden för underhållsbidrag från tre till fem år *dels* att införsel för förskottade underhållsbidrag skall få ske i dagersättning från arbetslöshetsförsäkring och i studiebidrag. Utskottet avstyrker bifall till motionsförslagen. Som skäl härför åberopas att frågorna behandlats av ensamföreliderkommittén och att remissbehandlingen av kommitténs betänkande bör avvaktas innan slutlig ställning tas till spörsmålen.

Propositionens lagförslag

Förslag till

Lag om ändring i utsökningsbalken

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 5 § utsökningsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

5 §

Införsel för underhållsbidrag får ej ske utan att bidragsbelopp som får tagas ut enligt andra stycket utestår obetalt eller att gäldenären vid två eller flera tillfällen under de senaste två åren före införselbeslutet har underlåtit att betala i rätt tid och det finns anledning antaga att detta skall upprepas.

Genom införsel får tagas ut endast *Införsel får inte äga rum för under-*
bidragsbelopp som har förfallit till *hållsbidrag sedan tre år har förflutit*

Nuvarande lydelse

betalning tidigast två år före början av den kalendermånad under vilken verkställigheten skall ske.

Föreslagen lydelse

från den ursprungliga förfallodagen.

Genom införsel får ej tagas ut annat bidragsbelopp än sådant som är förfallet när verkställighet skall ske eller som förfaller näst därefter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

Motionsyrkandena

I motion 1983/84:2090 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till regeländring för att uppnå effektivare återkrav av bidragsförskott enligt vad som anförs i motion 1983/84:2088.

I sistnämnda motion, som behandlar folkpartiets budgetförslag, anförs att besparingar i frågor om bidragsförskott kan åstadkommas genom att preskriptionstiden förlängs till fem år.

I motion 1983/84:2449 av Nils Carlshamre m. fl. (m) yrkas

1. att riksdagen beslutar att preskriptionstiden för fordran avseende återkrav av utbetalade bidragsförskott skall vara fem år,
2. att riksdagen beslutar om sådan ändring i utsökningsbalken att införsel för fordran för utbetalade bidragsförskott får ske i dag ersättning från arbetslöshetsförsäkring och i studiebidrag.

Utskottet

Rätten att kräva ut ett underhållsbidrag går förlorad efter tre år från den ursprungliga förfallodagen. Preskriptionstiden är i princip absolut och kan således inte avbrytas genom t. ex. ett krav eller ett indrivningsförsök. De nuvarande reglerna trädde i kraft den 1 juli 1979. Dessförinnan var preskriptionstiden för fordran på underhållsbidrag tio år.

I sådana fall där underhållsbidrag till barn inte betalas har vårdnadshavare i princip rätt till bidragsförskott. Förskottet utbetalas av försäkringskassan till vilken den underhållsskyldige sedan har att erlagga bidrag motsvarande de förskott som betalats ut. I den mån ersättning inte kan tas ut av den underhållsskyldige täcks kostnaderna för bidragsförskott av statsmedel.

Som utskottet påpekat vid flera tillfällen, senast våren 1983 (LU 1982/83:24), och som också framgår av ensamförälderkommitténs hösten 1983 avgivna betänkande (SOU 1983:51) Ensamföräldrarna och deras barn är införsel den indrivningsform som är mest effektiv och som huvudsakligast kommit till användning när det gäller att driva in obetalda underhållsbidrag. Införsel kan dock enligt 15 kap. 5 § utsökningsbalken (UB) tillämpas endast för fordringar som är högst två år gamla.

I propositionen föreslås en *förlängning av införseltiden* från två till tre år. Syftet med förslaget är att förbättra försäkringskassornas möjlighet att

återkräva förskotterade underhållsbidrag.

Av ensamförälderkommitténs betänkande framgår att betydande belopp av de bidragsskyldigas skuld till försäkringskassorna för förskotterade underhållsbidrag årligen blir preskriberade. Enligt kommitténs beräkningar fanns sålunda vid utgången av första kvartalet 1983 ca 164 milj. kr. som inte var införselbara till följd av att tvåårstiden löpt ut. Av detta belopp beräknades varje månad ungefär 11 milj. kr. bli preskriberade.

Mot bakgrund av det anförda delar utskottet departementschefens uppfattning att det är angeläget att förbättra försäkringskassornas möjlighet att återkräva förskotterade underhållsbidrag. En förlängning av införseltiden till tre år innebär att hela preskriptionstiden för underhållsbidrag kan utnyttjas för en effektiv indrivning. Enligt propositionen skulle en sådan förlängning kunna öka det belopp som drivs in genom införsel med 10 %. Utskottet tillstyrker den föreslagna förlängningen av införseltiden till tre år. Det framlagda förslaget till ändring av 15 kap. 5 § UB föranleder ingen erinran från utskottets sida.

I de under den allmänna motionstiden 1984 väckta motionerna 2090 (fp) och 2449 (m) framställs önskemål om en *förlängning av preskriptionstiden* för underhållsbidrag till fem år. Motionärerna i motion 2090 yrkar att riksdagen hos regeringen begär förslag till en sådan lagändring, medan motionärerna i motion 2449 hemställer (yrkande 1) att riksdagen nu skall besluta om lagändringen. Syftet med motionärernas förslag är att ytterligare nedbringa det belopp av försäkringskassornas utestående fordringar för förskotterade underhållsbidrag som blir preskriberat.

Frågan om en förlängning av preskriptionstiden för underhållsbidrag har behandlats av riksdagen vid flera tillfällen med anledning av motioner men motionerna har avslagits (se LU 1982/83:24). Frågan har också behandlats av ensamförälderkommittén i dess ovannämnda betänkande. Departementschefen förklarar i propositionen att han anser att remissutfallet på kommitténs betänkande bör avvaktas innan slutlig ställning tas i frågan. Utskottet delar denna uppfattning. Utskottet vill också peka på att en förlängning av preskriptionstiden som inte samtidigt kombineras med en förlängning av införseltiden inte skulle ge några påtagligt ökade möjligheter att driva in fordringar på underhållsbidrag. Något tillräckligt underlag för att nu kunna ta ställning till en ytterligare förlängning av införseltiden har inte lämnats i propositionen. Utskottet avstyrker på anförda skäl motionerna 2090 och 2449 (yrkande 1).

Införsel för underhållsbidrag sker vanligen i lön. Genom införsel får också tas i anspråk belopp som utgår som pension eller livränta samt sjukpenning eller annan dagersättning som utgår på grund av sjukdom eller olycksfall. Som sådan dagersättning räknas också föräldrapenning.

I motion 2449 (yrkande 2) yrkas att riksdagen skall besluta att ändra UB:s regler så att införsel för fordran för utbetalade bidragsförskott får ske också i dagersättning från arbetslöshetsförsäkring och i studiebidrag. Även denna

fråga har tidigare behandlats av riksdagen vid flera tillfällen (se LU 1982/83:24). Utskottet har därvid konstaterat att motionärerna med yrkandena främst torde avse vuxenstudiebidraget enligt studiestödslagen, dagpenning enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring, kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen om kontant arbetsmarknadsstöd samt utbildningsbidrag vid bl. a. arbetsmarknadsutbildning enligt arbetsmarknadskungörelsen. När utskottet senast behandlade frågan (LU 1982/83:24) hänvisade utskottet till att den var föremål för prövning i ensamföralderkommittén.

I sitt betänkande konstaterar ensamföralderkommittén att de nuvarande reglerna innebär att perioder av sjukledighet, arbetslöshet, föräldraledighet och repetitionstjänstgöring i det militära ställer sig olika ur ekonomisk synpunkt för den bidragsskyldige trots att förmågan att betala av på skulden kan vara i stort sett densamma. Kommittén, som anser dessa olikheter i behandlingen vara otillfredsställande, föreslår att UB ändras så att införsel skall kunna ske i alla sådana ersättningar som är att betrakta som ersättningar för inkomstbortfall. De ökade utgifter som den bidragsskyldige ofta får vid sjukdom, arbetslöshet m. m. skall enligt kommittén i stället beaktas av kronofogdemyndigheten vid bestämmandet av det belopp som skall förbehållas gäldenären för eget underhåll och familjens behov (förbehållsbeloppet).

Enligt utskottets mening är det rimligt att remissbehandlingen av kommitténs betänkande avvaktas innan slutlig ställning tas till frågan i vilka ersättningar införsel bör medges. Motionsyrkandet bör därför inte nu föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet avstyrker följaktligen bifall även till yrkande 2 i motion 2449.

Utskottet hemställer

1. beträffande *ändring i utsökningsbalken*
att riksdagen antar det i proposition 1983/84:149 framlagda förslaget till lag om ändring i utsökningsbalken,
2. beträffande *preskriptionstiden för underhållsbidrag*
att riksdagen avslår motionerna 1983/84:2090 och 1983/84:2449 yrkande 1,
3. beträffande *införsel i vissa ersättningar*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2449 yrkande 2.

Stockholm den 3 maj 1984

På lagutskottets vägnar

PER-OLOF STRINDBERG

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Martin Olsson (c), Elvy Nilsson (s), Mona Saint Cyr (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Ingemar Konradsson (s), Allan Ekström (m), Owe Andréasson (s), Stig Gustafsson (s)*, Sigvard Persson (c), Inga-Britt Johansson (s), Kersti Johansson (c)*, Berit Löfstedt (s) och Sten Andersson i Malmö (m)*.

* Ej närvarande vid betänkandets justering.